

VASA MORTIS

Martin Vopěnka

1.

Jana se usadila v recepci dámského fitka. Před sebou energetický drink, vychutnávala si ten krásný pocit, kdy svému pružnému tělu dala zabrat. Věděla, že má pět, možná deset minut času. Než se ze sprch vyhrabe Eva.

Mimoděk sáhla do hromady katalogů. Do ruky jí vklouzl jeden obzvláště úhledný; skoro by se řeklo vznešený. „Rekviem.“

Byl to hit posledních let: důmyslně a zcela jedinečně, podle předem připraveného scénáře, zemřít.

Na titulní straně katalogu byla malebná podhorská krajina: zelené louky, do dálky se táhnoucí kopce, vše v tmavších barvách – zalité večerními červánky. Přičemž na obzoru z té krajiny vystupovaly dvě snové, téměř neskutečné tváře – mužská a ženská. Jana obrátila stránku a četla: „Máte všechno, co jste chtěli? Dosáhli jste úspěchu i uznání, a přesto nejste úplně šťastní? Toužíte vystoupit z trpké každodennosti? Život v davu vás dusí?“ ... Jana přestala číst. Ano, všechno tohle cítila. Ve svých dvaceti osmi letech prožila všechno: skok padákem, přistání na pólu, skupinový sex na jachtě, safari, surfování na písku v Namibii... Přesto měla při pohledu na svůj život pocit, jako by sledovala televizi. Nic vzrušujícího, nic skutečného, nic, co by jí umožňovalo nazývat život něčím úžasným. Četla dál: „Naše společnost vám nabízí poslední skutečné dobrodružství, které ještě lze prožít. Vezměte svůj osud do vlastních rukou. Buďte jedineční. Vy sami si vyberte váš a jen váš neopakovatelný způsob, jak zemřít.“

Přišla Eva – dnes nějak brzy. „Jsem tu, Jani.“

Jana katalog v rychlosti zaklapla a strčila do sportovní tašky.

Eva spěchala – ani si nesesdla. Jana se zvedla. Vyšli do rušné ulice v centru Prahy. Měly před sebou ještě několik společných kroků k zaparkovaným autům. Eva se podívala na hodinky. „Za dvacet minut mám skupinu. Jestli to nestihnu, šéf se zblázní.“

Jana byla na tohle u Evy zvyklá. Neustálým spěchem si Eva dodávala důležitosti. Vyprovodila Evu k jejímu malému červenému Volvu. „Tak zase v pátek?“

„Jo, jasně, Jani,“ usmála se Eva tím svým věčně ustaraným, přesto milým úsměvem. „Jestli to stihnu... Jo, stihnu to,“ dodala, když zachytila stín v Janině tváři. „V pátek.“

2.

Do svého malého luxusního bytu se Jana vrátila až večer. Pootvírala okna, aby dovnitř pustila co nejvíce vláhého vzduchu. Léto pomalu končilo, aniž přineslo cokoliv, co by stálo za řeč, služební cestu do Číny nevyjímaje. Jana ze sebe svlékla elegantní pracovní oděv nasátý parfémem i potem. Na okamžik blůzu přidržela u nosu a vdechla. Pak sebou plácla do křesla a dálkovým ovladačem pustila hudbu. Znovu vstala, aby vybalila tašku. V dlaních jí uvízl hladký ohebný katalog. Chvíli nevěděla, o co jde, ale pak si vzpomněla. Ucítila vzrušivé zamrazení, které projelo zevnitř její hrudí. Vzala katalog a připravila si ho na křeslo. Ne, ještě si k němu nesesdne – musí dát vyprat ty věci. Chtěla mít úplný klid.

Když se pak konečně vrátila, uvelebila se v křesle co nejpohodlněji. Vzala katalog a plna očekávání začala listovat.

Skok z útesu nad mořem, četla hned vepředu. Otřásla se – spíš odporem než vzrušením. Představila si své tělo roztržité o skálu. Rychle obrátila dál: Uštknutí hadem v džungli (po podání silného opiátu), zastřelení ve válce, znásilnění (jen pro ženy), srdeční zástava v harému (jen pro muže), nevěstným v Himálaji... Začínalo ji to vzrušovat a měla za to vzrušení pocit viny – jako by poprvé listovala pornografickým časopisem.

U každé možnosti bylo ujištění, že vše proběhne bezbolestně a příjemně (pokud si to klient nebude přát jinak). Cestovní kancelář se postará o důstojné pohřbení anebo o nezvratné zmizení těla. Samozřejmě zajistí i všechny právní náležitosti a vypořádání pozůstalosti dle závěti a platných právních norem.

Další dvojstrana nabízela srdceryvné umírání v rodinném kruhu. Rodinu dodá cestovní kancelář, případně, po dohodě, to může být rodina kombinovaná anebo vlastní. Na kolorované fotografii tu byla světnice horské chalupy. Pobledlá dívka ležela na loži pod mohutnou duchnou a zvedala útlou ruku k okolostojícím. Šedovlasý děda se opíral o dřevěné čelo postele, hluboce pohnutý. Vedle dívky seděla matka, nad ní se skláněly dvě mladší sestry. Pes, uvázaný k háku vedle dveří, klidně odpočíval u rozpálených kamen... Jděte se bodnout s rodinou, pomyslela si Jana. Otec na ni od dětství kašlal a matka?... Naposledy s ní mluvila před půl rokem. Nemohla vystát její průměrnost – kecy o zelenině a o hrdinkách telenovel.

Otočila list a dostala se k umírání v pracovním prostředí. Tady byl na fotografii malý konferenční sál. Na šedomodrém koberci ležel mladý muž v těsně padnoucím obleku. K němu se shýbaly mladé asistentky a jeden starší muž – asi šéf. Od dlouhého stolu sem zděšeně hledělo několik dalších mužů. Až příliš to Janě připomnělo její vlastní zaměstnání. Znechuceně katalog odložila. Nic lepšího je nenapadlo? Takovou smrt by vymyslel každý.

Odešla do sprchy. Umyla se a oblékla se na spaní. V myšlenkách zavádila o stříbrného robertka s dvourychlostní vibrací. Měla ho uložený v toaletní skříňce nad umyvadlem. Hned ale tu myšlenku zavrhla. Ne, dnes ne. Vrátila se do obýváku, ale nemohla se rozhodnout pro žádnou činnost: pro televizi, pro masturbaci ani pro úklid kuchyně (to už vůbec ne). Nerozhodně přecházela sem a tam. Ovládl ji neodbytný pocit, že něco podstatného v jejím životě chybí.

Vrátila se do křesla a znovu sáhla po katalogu firmy Rekvim. Copak tam ještě mají?

Měli. Smrt v hradní hladomorně se ale nezdála být tím pravým, přestože se agentura zaručovala, že hladovějící bude po celou dobu pod vlivem elixíru usmíření. Ani sežrání medvědem ji nezaujalo, navzdory slibované injekci proti bolesti a strachu. Natož rozšlapání býkem ve španělské Pamploně. Pak ale narazila na něco, co ji zarazilo: Vasa Mortis. Fotografie ukazovala běžce na lyžích – stovky běžců. Po stopách nejstaršího, nejslavnějšího a nejstaršího dálkového běhu, dočetla se. Jen ten, kdo v časovém limitu uběhne devadesát kilometrů dlouhou trať, může zemřít. Už druhý ročník tohoto mladšího bratra slavného závodu se poběží ve švédské Moře druhou březnovou neděli – týden po Vasově běhu.

Tak tohle Janu zajímalo. Na běžkách v zimě běhala, i když zatím v kuse uběhla nejvíce čtyřicet kilometrů. Ale jak?, vrtalo jí hlavou. Jak to chtějí udělat? Do oka jí padl mezititulek: vyplavit endorfiny a zemřít. Dokonalý švédský servis v cíli. Zajištěn odvoz závodníků do sportovní haly, kde jsou společně sprchové a plynové komory, vše čisté a pohodlné. Do cyklonu DX je přidána opojná esence, která znásobí vaše prožitky po zvládnutém závodu. V posledních chvílích prožijete nebývalé štěstí, obyčejným smrtelníkům zapovězené. Protože jestli jste zvládli uběhnout devadesát kilometrů, zasloužíte naše hluboké uznání. Obdivuhodné.

Jana se znovu zadívala na velkou fotografii vlevo. Ve čtyřech stopách se severskou krajinou táhl do dálky had závodníků. Nejbližše objektivu se pažemi odrážel obrovský severan s číslem 347M. V jeho vousaté tváři bylo patrné absolutní vypětí a soustředění. Janě se rozbušilo srdce. To musí být úžasné. Tolik odhodlaných lidí.

3.

Ráno se Jana probudila zpcená a nevyspalá. Celou noc se jí honily hlavou útržky myšlenek a obrazů. Jeden si zapamatovala do rána: jede na kole v čele skupiny zaměstnanců. Ukazuje k blízkému lesu a říká: „Je tam mýtina. Tam nás usmrtí.“

Během následujících dvou dnů mnohokrát katalog odložila a mnohokrát se k němu zase vrátila. O Vasově běhu už věděla všechno – o tom původním i o tom druhém. Skutečného Vasova běhu se naposledy zúčastnilo 16120 lidí, z toho jich doběhlo 14970. V prvním ročníku Vasa Mortis startovalo 3115 lidí (i to bylo ohromující číslo) a do cíle v limitu doběhlo 1679. Tak málo?, pomyslela si. Jana byla velmi ctižádostivá. Něco takového by se jí nesmělo stát.

Všech 1679 doběhnuvších bylo pohřbeno na nově vytvořeném hřbitově nad zálivem tamního jezera.

Konečně přišel pátek a fitko s Evou. „Ty dneska makáš...“ všimla si Eva jejího zvýšeného úsilí. „Myslíš?“ podivila se Jana. „Hele, Evi, můžeme dneska skončit malinko dřív? Něco ti chci říct.“

Na baru v recepci potom vytáhla katalog: „Můžeš se na to do příště podívat? Zaujala mě tam jedna akce. Jmenuje se to Vasa Mortis.“

Eva vzala katalog do prstů. „Rekviem?“ přečetla nahlas a usmála se výrazem člověka bez názoru. „Cesta jedinečného odchodu ze života?“ Podívala se na Janu. Její modré oči pod kaštanovými, záměrně naivně střiženými vlásky, se zatřpytily: „My chceme umřít?“

Je milá, pomyslela si Jana. A to je asi všechno.

Ano. Eva byla především milá. A také poslušná. Všimla si teď Janina příkrého pohledu a strčila katalog do své tašky. „Těším se,“ řekla. „Hned večer se podívám.“

Druhý den odpoledne už to Jana nevydržela. Sedla na ICQ a napsala Evě: „Tak co, Evi? Dívala ses?“

Po chvíli vyskočila odpověď: „Ahoj, Jani. Dívala.“

„A co tomu říkáš?“

„Zajímavé.“

Janu zasáhlo hluboké zklamání: Jenom zajímavé? Takže Evu to neoslovilo? Vůbec ji to neláká? S obavou i potlačovanou naštvaností napsala větu, která ji samotnou překvapila: „Takže ty do toho se mnou nepůjdeš?“ (Jako by sama byla už rozhodnutá.)

Chvíli trvalo, než přišla odpověď: „Neplánovaly jsme lyžování v Alpách?“

Jana obratem napsala: „To stihneme. Běh je až v březnu.“

Zase chvíle odmlky. A potom: „Myslíš, že to uběhneme?“

Janě se rozbušilo srdce. Takže to není ztracené? Eva o tom uvažuje? Milá poslušná Eva. „Budeme trénovat,“ odpověděla. „Chci do toho jít s tebou, Evi. Dokážeme to spolu. Budeme spolu i v těch posledních chvílích. Chceš to?“

„Umřít spolu? ... Když myslíš.“

4.

O týden později seděly Jana i Eva v kožených křeslech cestovní kanceláře Rekviem. Vysoký muž jejich věku s nimi mluvil vážným tlumeným hlasem: „Ano, to je velmi žádaný zájezd. Proto je také cenově dostupnější.“

Jana pátrala v mužově hladké tváři po sebemenší stopě zájmu. Napadlo ho uvažovat, proč ony dvě – mladé, úspěšné a atraktivní – se rozhodly umřít? Vůbec se mu to nezdá divné?

Muž ale na všechny otázky odpovídal stejným monotónním hlasem: „Samozřejmě. Vaším zaměstnavatelům dáme vědět až potom. Vy si jen vezmete dovolenou. ... Ano, v ceně je i letecká doprava do Stockholmu a doprava na místo mikrobusem nebo individuálně. Ubytování od pátku, abyste si mohly vyzkoušet trať. V ceně máte i namazání lyží. Za pět set korun na týden vám sestavíme tréninkový plán. ... Ne, pojistit proti nedokončení závodu vás nemůžeme. ... Společný náhrobek je levnější. Pro letošní ročník jej navrhl známý finský architekt. Bude z kamene a leštěného dřeva. ... Ne, umístění samostatných náhrobků nelze předem určit. ... Ano, vedle sebe být můžete. A všechna místa jsou krásná, s výhledem na jezero. Mám tady i nákres. ... Na náhrobku bývá vyryto datum narození, datum závodu...“

Ani při vyslovení tohoto spojení „datum narození, datum závodu“ ten muž nezakolísal v hlase, natož aby se v jeho tváři něco pohnulo. Jako by mu vůbec nepřišlo na mysl, že datum závodu bude v případě těchto žen i datem jejich úmrtí.

Muž pokračoval: „... a čas, kterého jste dosáhly. Za příplatek tam mohou být i mezičasy z občerstvovacích stanic nebo nějaké vaše motto. ... Ne, základní tvary náhrobků jsou navrženy architektem. Ne. Pro příští ročník už individuální návrhy nepřijímáme. Uzávěrka byla před týdnem.“

„Opravdu už to nejde?“ usmála se roztomile Eva. Ve volných chvílích si totiž malovala. Určitě ji napadlo, že si náhrobek vymyslí.

„Ne, to už nejde,“ trval muž na svém – mírně, ale neochvějně. „To byste musely počkat na další ročník.“

5.

Začátkem prosince napadl na horách první sníh. Tou dobou už měly Jana s Evou nakoupené nové vybavení – běžky, boty, rukavice... Pošmourné podzimní večery trávil procházkami s holemi – nordic walking.

Teď tedy konečně seděly v Janině fordu a uháněly zasněženým kopcům vstříc. Eva na sedadle spolujezdce byla dnes nějaká vážná. Najednou se vytrhla ze zamyšlení: „Řekneš o tom mamce, Jani?“

O něčem takovém Jana vůbec neuvažovala. Vlastně ji to ani nenapadlo. Mamce? Když už, tak matce. Té hloupé přízemní ženské, která nevěděla ani o její promoci a která si dodnes pletla, jakou vysokou školu že to její dcera vystudovala. „Určitě ne. Neřeknu to nikomu. Nikomu, Evi.“ Jak to vyslovovala, ještě víc se v tom utvrdila.

„Eva se po Janě vylekaně podívala: „Já vím, ty si s mamkou nerozumíš. Ale já mám mamku ráda. Ona to nepochopí.“

Víc už se o tom nebavily. Z šedivé nížiny vyjely konečně do hor. Po stranách se objevil sníh. Byl to čerstvě napadaný mokrý sníh. Ale o kus výš, na parkovišti horského střediska ukazoval

elektronický teploměr minus dva. Kolem se to hemžilo nadšenými běžkaři, kteří se tady převlékali anebo se věnovali přípravě lyží.

O mazání toho víc věděla Eva. Jako malá jezdila s rodiči lyžovat – tam se to naučila. Jana s rodiči nikam nejezdila.

„Ukaž mi to,“ chopila se Eva Janiných lyží. „Musíš mazat odsud až pod patu. Takhle.“

Mrazivý vzduch Janu povzbudil. S každým nádechem se zvětšovalo její odhodlání.

Odhodlání však vzalo za své v prvním kopci. Vystřídal je pocit zmaru a beznaděje. Lyže se smekaly a nakonec musela jít stromečkem. Zato Eva se ladným skluzem vzdalovala. Konečně se po straně objevila značka jeden kilometr. Jana si s hrůzou představila tu vzdálenost: devadesát kilometrů. Ne, to nedokáže. Všechny její představy vzaly za své.

Nakonec se to trochu zlepšilo a společně uběhly (ušly) necelých třicet kilometrů. Eva Janu utěšovala: „To zvládneš. Máš na to tři měsíce. Jsi přece šikovná holka.“

Z celé té útěchy zaujalo Janu jediné slovo: „Máš“ namísto „máme“. Eva byla Janě podezřelá.

Podezření se ještě zvětšilo, když se další týden Eva vymluvila, že jede za rodiči na Moravu. Jana vyrazila sama. Sněžilo a foukal vítr. Chvillemi si ve stopě připadala úplně sama – sama na odkrytých horských pláních. Posílilo ji to. Od dětství byla na všechno sama: na hraní, na studium, na radosti i smutky. Uběhla přes třicet kilometrů. Až v posledním kopci ji dostihla šílená slabost. Motala se, tmělo se jí v hlavě. Zdálo se jí, že snad ani nedojede. Představila si, jak se hroutí před cílem Vasa Mortis. Jak...

„To je zajímavá otázka,“ řekl onen muž z cestovní kanceláře a poprvé se nepatrně pousmál. „Já myslím, že když umřete cestou, máte nárok na všechna plnění. Dám to do poznámky. Ale byla by to škoda. Raději dojedte živá.“

6.

Vánoce Jana strávila v Karibiku. Ten zájezd měla koupený už od jara. Procházela se tedy po bílých plážích pod azurovým nebem, avšak v myšlenkách byla v horách. I tady se snažila běhat, ale bylo to k ničemu. U snídání a večeří pozorovala hotelový ruch – tak beznadějně stejný, jako už tolikrát předtím na tolika různých místech světa. Stejný, jako mnozí před ním, byl i sebevědomý Američan, se kterým se z dlouhé chvíle vyspala a který se potom na ni lepil v mylném přesvědčení, že oslněná orgasmem (který ve skutečnosti neměla) a jeho osobností (která se vyznačovala vzpřímeným držením těla) netouží po ničem jiném, než se s ním pářit večer co večer.

Na Nový rok přišla esemeska od Evy: „Ahoj Jani, tady v Čechách napadla spousta sněhu. Naši mi dali super kombinézu. Kdyby tušili... Těším se, až zase vyrazíme.“

Přestože všude kolem celé dny pražilo slunce – nic jiného než slunce jako by ani neexistovalo – byla Evina esemeska pro Janu prvním slunečním dotekem za celou dobu. Ano, vyrazí spolu.

Během ledna pak společně naběhaly sto šedesát kilometrů. Lyžování v Itálii zrušily. Místo toho si zaplatily prodloužený víkend s instruktorem.

Instruktor: nevyčválaný mladík, věčně nahrbený, jako by se právě chystal zabrat hůlkami, nemohl uvěřit, že si tyhle dvě troufaly na Vasův běh. O tom, že to bude Vasa Mortis, raději pomlčely.

Vysvětlil jim, že přenášejí váhu úplně blbě – hlavně Jana. A že mají ruce nanic.

V cestovní kanceláři tou dobou už řešily poslední formality: plné moci a závěť. Jana si uvědomila, že svůj majetek nemá komu dát. A vlastně ani nechtěla, aby se v jejích věcech někdo hrabal.

„Ano, jistě,“ přisvědčoval muž z kanceláře, „i tohle máme ošetřené. Všechno, co si řeknete, bude...“ na okamžik se zarazil, než ho napadl ten správný výraz: „... sešrotované.“

Zbývalo vyřešit, co s bytem a bankovními účty. Že by přilepšila matce, o tom Jana neuvažovala. Eva vše odkázala bratrovi a Janu napadlo, že k tomu přidá i to svoje. „Ty jsi úžasná,“ radovala se Eva. „Díky, Jani.“

Začátkem února dostala Jana virózu. „To je hrozný, Evi,“ psala. „Zrovna když jsem si myslela, že už jsem docela připravená.“

„To nic, to zvládneš,“ utěšovala ji Eva. „A kdyby ne, tak co by se stalo? Na duben jsme plánovaly Řím. Nebo to byly Benátky? Dlouhé italské noci... Vzpomínáš?“

„Nevzpomínám,“ odpověděla stroze Jana.

Když se konečně doléčila, zbývalo do odjezdu dva a půl týdne. Od cestovní kanceláře měly zakoupený tréninkový plán. Ale instruktor jim poslal jiný: soupaž, soupaž a soupaž. Jana si všimla, jak jí na pažích naběhly svaly.

7.

Poslední den v práci. Jana proškolila skupinu rekvalifikovaných kosmetiček a sedla k počítači. Chtěla kolegům napsat nějaký vzkaz. Na mysl jí ale přicházely samé nehezké věty o tom, jak je jejich práce nesmyslná a pořád stejná. Ale potom si vzpomněla na malebný hřbitov daleko na severu a uvědomila si, že nemá důvod nechat tu po sobě něco ošklivého. Pokusila se tedy napsat úvahu o své přesycenosti světem. Ale ani tím vlastně nechtěla kolegy zatěžovat. Nakonec, po několikahodinovém úsilí, došla k jediné větě: „Milí kolegové, nevím, jestli to pochopíte. Skol!“

Dojala se. Dokonce si musela otřít zvlhlé oči. To, co měla před sebou, začínala poprvé v životě vnímat jako velký příběh. Celý jeden osud na devadesáti kilometrech severské stopy. Boj nikoliv o život, ale o jedinečný, jí samotnou zvolený způsob smrti.

Doma ji ten den čekalo třídění věcí. Od kanceláře dostala barevné nálepky. Žlutá: zachovat, červená: zničit. Nějak ji to štvalo. Tohle přece nechtěla: úřadovat. Hodila nálepky do koše. Ať si hlavu lámou oni.

Na cestu už měla sbaleno. Brala samé sportovní věci – výživu, kombinézu... Pak už jen přílnavé večerní šaty, o kterých uvažovala jako o pohřebních. Než se uložila k spánku, ujistila se, že Eva také balí.

8.

Žádný hromadný zájezd! To byla jejich jednoznačná podmínka. Všechno individuální – jen ve dvou. Přesto v letadle zaznamenaly skupinu běžkařů. Byla to úplně obyčejná parta, jaké Jana vídala v českých horách. Tři muži a jedna žena – odhadem padesátníci. Pořád o něčem žertovali a hlasitě se smáli. Jana zaslechla útržek slov: „Prej tam míchají do plynu morfin. Radši by tam měli míchat pivo.“

Tohle setkání s tuctovostí, ze které chtěla uniknout, Janu otrávil. Naštěstí tu byla Eva – ještě milejší než jindy, zářící čistotou a naivní náklonností. Dokonce Janu pohladila po tváři: „Vykašli se na to, Jani. Bude to jenom tvůj závod. Nikdo ti ho nepokazí.“

Letadlo se teď trochu naklonilo. Dole se objevil mořský záliv a bílá švédská krajina. Sníh; všude sníh.

Na stockholmském letišti se Češi hnali pro zavazadla a Jana s Evou počkaly. V hale se vyrojila početná výprava Asiatů, Jana nepoznala, jestli Číňanů nebo Korejců. Všichni táhli stejná zavazadla a stejný vak od lyží. Copak tyhle národy také běžkují?

Před letištěm na holky čekalo veliké auto a švédský průvodce Sven hovořící plynule anglicky. Zdál se být trochu nejistý a nutil se do přílišné vážnosti: „Dovolíte, abych vám naložil lyže? Odvezu vás na místo. Doufám, že bude všechno podle vašich představ a přání.“ Janě neuniklo, jak si je obě prohlíží. Nejde mu do hlavy, že chtějí umřít. „Pojedeme několik hodin,“ pokračoval Sven a velice se omlouval. „Bohužel to není blíž.“

Vyjeli. Janě pořád vrtali v hlavě ti Asiaté. Zeptala se: „Je možné, že poběží i Číňané?“

Svena její otázka uvolnila. Rozpovídal se: „To byste se divily. Minulý rok byla celá třetina z Asie. Japonci a hlavně Číňané. Přitom hlavní závod jich běží jen pár. Letos...“ tady se Sven zarazil – lekl se, jestli zmínkou o letošku nepřekročil hranici piety. Když viděl, že holky zůstaly v klidu, pokračoval: „...letos jich bude ještě víc. Ale spousta jich nedoběhne. Nejsou na to připravení. Někteří neuběhnou ani dvacet kilometrů.“

Tohle Janu potěšilo: „My tedy dvacet kilometrů uběhneme,“ zasmála se. „Doufám i víc.“

9.

Městečko Mora vítalo účastníky druhého ročníku Vasa Mortis přívětivou tváří. U silnice byl velký nápis, který jim Sven přeložil: „Ať tyto dny splní vaše očekávání. Ať vás vaše lyže nesou do krajiny vašich snů.“

Janě ten nápis nezněl moc upřímně – cítila v něm spíš rozpaky. Dovedla si představit, že zdejší obyvatelé si úplně nevědí rady s tímhle novým zdrojem obživy – vítaným a jimi samotnými navrženým, přece však trochu zvláštním.

Sven je zavezl k dřevěnému srubu kousek za městem. Všude kolem krajina přikrytá sněhem. Vystoupily a nadechly se suchého severského vzduchu. Z pod tenké vrstvy mraků prosvítalo bledé slunce, jaké vídaly v Čechách v lednu. Pod nohama jim křupal sníh.

Jak si přály, měly celý srub pro sebe: kuchyňku, obývací, dvě ložnice i saunu. Sven jim všechno ukázal a chystal se něco říct: „Mohu... mohu vás ještě seznámit s vaším programem?“ Sedl si k proutěnému stolku z IKEA a otevřel modré desky. „Dnes odpoledne se můžete projet na lyžích v blízkosti cíle – jestli budete chtít. Znat dojezd je důležité.“ Opět na ně na obě zkoumavě pohlédl. Jana měla pocit, že se mu Eva líbí.

„Zítra asi budete odpočívat?“ pokračoval. „Večer vám připravím lyže. V neděli pro vás přijedu v pět ráno – abychom se dostali na start.“

Takhle brzy?, zhrozila se Jana. Poslední den svého života se nevyspí?

Sven sáhl do velké igelitové tašky: „Tady pro vás mám startovní čísla: 1111 a 1112 – moc hezká. Do tohoto pytle,“ ukázal modrý pytel s číslem, „dejte věci, které chcete mít na sobě...“ Sven se zakoktal a sklopil oči – na rozdíl od českého pracovníka cestovní kanceláře nebyl zrovna

profesionál. „... co budete mít na sobě potom. Jestli mi rozumíte. Ženy z Mory vás obléknou. A do tohoto červeného pytle,“ pokračoval rychle, „dejte vše, co si přejete zničit. „A do žlutého, co chcete zachovat. Zelený je na pomoc rozvojovým zemím.“

„A když se rozhodnu, že chci být pohřbená v tom, v čem doběhnu?“ zeptala se Jana – dílem ze skutečného zájmu a dílem že ji bavily Svenovy rozpaky.

„Na to jsem zapomněl, promiňte,“ zajíkal se Sven a celý zrudl. „Až se budete svlékat do... sprch, budete mít k dispozici zase takové čtyři pytle. Záleží na vašem rozhodnutí.“

„Že bych někomu odkázala svoje spocený spodňák?“ zasmála se Jana. Představa, jak na prahu zplynování přemýšlí, který kousek z poceného oděvu dá do kterého pytle, jí přišla k popukání. Ach ti důslední Švédové.

„Jani, ty jsi hrozná,“ rozzlobila se na ni Eva. „Je ti vůbec něco svaté?“

10.

Trochu se najedly a vydaly se do stopy. Dřevěnou tribunu v cíli závodu právě rozebírali. Odváželi i stupně vítězů.

Jana si musela koupit sluneční brýle. Ukázalo se, že sportovní obchody vyšponovaly ceny do nedozírných výšin. Kdo umírá, ten přece nešetří.

Vzorně upravená trať se táhla do dálky mezi severskými domy. Tam odněkud pozítří přiběhnou; v nohách budou mít devadesát kilometrů. S úporným výrazem ve tváři se kolem nich prohnali dva Japonci. Janě se rozbušilo srdce, když si připínala lyže. Hrozně se těšila na ten pohyb. Rozjela se z mírného kopce sérií dlouhých plynulých soupaží.

Večer si ve srubu zatopily a bylo jim dobře. Za prosklenými dveřmi a velkými okny zářila hvězdná obloha. Bylo minus dvanáct stupňů.

Dohodly se, že ráno nebudou vstávat. Když se nevyspí poslední den, tak alespoň ten předposlední.

Jana spala v kuse do devíti. Ale už před probuzením se jí v hlavě promítal nadcházející závod. Potom ještě usnula a spala až do jedenácti. Když se probudila, Eva seděla v obýváku v křesle. Zdála se jí uplakaná. „Co je, Evi? Ty brečíš?“

„Ne, nebrečím, Jani, to nic,“ snažila se Eva usmát – vždycky se snažila být taková, jakou ji chtěli mít druzí. „Akorát... mamka to nepochopí.“

Čas se ten den vysloveně vlekl. Šly se trochu projít a potom Jana otevřela notebook a začala studovat časové limity. Pravidla byla přísná: kdo nestihne časový limit na některé ze sedmi občerstvovacích stanic, nemůže v závodu pokračovat. Autobus ho dopraví do Mory a všechny věci se mu vrátí. Něco takového si Jana nedovedla představit. Že by se znovu shledala nejen se svými věcmi, ale s celým svým životem, který se rozhodla opustit? Nikdy!

Večer přišel Sven a chopil se lyží. Janu napadlo, že by ho mohly svést, když je to naposledy. Jenomže měla na mysli zítřejší výkon. I když: ženám prý sex před sportem svědčí.

Sven v dlouhé zástěře, s žehličkou a stěrkou, nanášel a stahoval jednu vrstvu vosku za druhou. Přestože se na něj holky chodily dívat, tvářil se, že je plně zabraný do práce. Vlastně ani jednou nezvedl hlavu, aby jim pohlédl do očí. Sotva skončil, spěchal k autu. „V pět ráno tady budu. Po silnici to máme sto deset kilometrů. V neděli jsem s klienty vyjížděl ještě o hodinu dřív.“

Tak nic, pomyslela si Jana. Už žádný sex v tomhle životě. Nevadí. Každou noc přece souloží miliarda lidí.

Vědomy si časného vstávání, šly spát velmi brzy. Jana už cítila předstartovní napětí. Když konečně usnula, někdo vklouzl k ní pod peřinu. Byla to Eva. „Nezlobíš se, Jani? Já se sama bojím.“

Eva na sobě měla jen triko a Jana vnímala její pevné, přece však hebké tělo – mnohem vláčnější, než měl kterýkoliv muž, se kterým kdy spala. Pomyslela si: škoda, že nejsme nahé.

Ve čtvrt na pět, děsivě brzy, je ze spánku v sesterském objetí vytrhl budík. Najednou tu byla spousta nezbytných činností: vyprázdnit se, naplnit se, pořádně se napít. Také rozhodnout, co dát do kterého z pytlů. Zachovat? Zničit? Mít na sobě v rakvi? Dát rozvojovým zemím? Jana se zamyslela. Záleží jí na tom, co se bude na světě dít, až ona odejde? Záleží jí na tom, jestli chudí v Africe dostanou trochu věcí?... Nezáleželo. Ale stejně lhostejné jí byly i ostatní možnosti. A tak narvala všechno, co měla, do zeleného pytle. Všechno, kromě večerních šatů, které dala do modrého. Potom ji ale napadlo: Není lepší být po smrti nahý? Vyndala šaty z modrého a dala je do červeného. Ať je zničí.

Eva dala všechno, co měla do žlutého pytle – ať to dostane její bratr. Do rakve se chystala s řetízkem od maminky. A ve sportovním.

Vyšly na ledový vzduch, připravené. Jana s číslem 1111, Eva 1112, s lyžemi, s čipy, s hůlkami. Svenovo auto už tady stálo a motor tiše vrčel do tmy.

„Dobré ráno,“ pozdravil stísněně Sven. Pak si ale asi uvědomil, že má závodníky povzbuzovat a dodal: „Tak připravené? Jdete na to? Bude to dobré. Heja, heja!“

Jednotvárná cesta na start Janu a Evu ukolébala. Nikomu nebylo do řeči. Jen Sven cítil potřebu občas něco říct: „Hlavní závod startoval v deseti vlnách. Vy žádné vlny nemáte, takže jestli vám můžu radit, stoupněte si co nejvíc dopředu. Nezapomeňte cestou hodně pít.“

Jak se blížili, přibývalo aut i autobusů. Jako by se tu měl konat noční sraz jakýchsi podivných čtyřkolých trolů.

V jedné chvíli se k nim Sven dramaticky otočil. Zdálo se, že se rozhodl říct něco zásadního. Jana se vytrhla z polospánku a pohlédla do jeho velikých očí. Trvalo to jen zlomek vteřiny – než si to Sven rozmyslel a vrátil se k řízení.

11.

Berga – místo startu. Skoro jako brána pekla: tak vypadala kotlina osvětlená reflektory, tak vypadal startovní koridor, nad nímž se válela ranní mlha. K tomu optimistická hudba z tlampačů.

Ta hudba, to byl opravdu úlet – takhle brzy ráno – ještě před rozbřeskem, na prahu soudného dne. Sven zaparkoval a Jana ucítila Evinu ruku, která se jí úzkostně chytla. Eva zašeptala: „Ty tam chceš jít?“

Chtěla. Věděla, že musí. Vybalila dva páry lyží, zatímco Sven zůstal přikovaný za volantem. Eva se už vzpamatovala a vystoupila také. Kde je ten Sven? Co dělá? Otevřely přední dvířka, aby se s ním rozloučily. A uviděly jeho velkou tvář podivně rozmazanou. Jana pochopila, že Sven brečí.

Zabouchly za ním a najednou tady stály – oběma nohama na startu závodu – mezi Japonci, Rusy, Číňany, Švédy... Všechno tu mělo své zákonitosti – úplně jiné než dosud znaly. Lidé se vůbec nestyděli: vykonávali potřebu veřejně – kde se dalo. Roztleskávačky v koridoru se snažily všechny rozpochybovat a celkem se jim to dařilo. Lyžaři skákali, pochodovali, rozpažovali... Obvykle by to Janě bylo odporné. A vlastně nechápala, že tentokrát tomu tak není. Naopak: zařadila se k ostatním do

koridoru a začala cvičit. „Pojď také,“ povzbuzovala Evu. Cvičili všichni a byl to ohromující pocit sounáležitosti jich všech, které spojoval tentýž cíl: Uběhnout devadesát kilometrů a zemřít.

12.

Konečně start! Sto metrů široký lidský had se dal do pohybu. Jana s Evou se postavily hodně dopředu, jak jim poradil Sven, a teď měly starost, aby je ti za nimi neporazili. Eva zděšeně vyjekla: „Neztrať se mi!“

A opravdu: Jana ve své stopě ujížděla, zatímco Evina stopa se zastavila – někdo tam spadl. „Sejdeme se na první občerstvovače,“ vykřikla Jana.

Najednou nebyl čas přemýšlet, nebyl čas zabývat se zbytečnostmi. Šlo o to nespadnout, nenechat se srazit, nezlomit hůlky a přese všechno postupovat vpřed. Kilometr za startem vedla cesta nahoru po bývalé sjezdovce. Had se tady zastavil, několik vysokých Číňanů spadlo, lámaly se hůlky, klelo se a nadávalo. Jana se rozhlédla. Eva nikde.

Postupovala jen krokem, anebo vůbec. Až za další kilometr se trať pomalu narovнала. Konečně se dalo běžet. Spousta mužů se hnala zezadu kolem Jany. I ona někoho předbíhala. Přesto měla obavy, aby se za chvíli neocitla na úplně posledním místě. Rozednilo se a vysvitlo slunce. Černý had lyžařů se valil odlesněnou plání. Najednou Jana uviděla Evu.

První občerstvovačku stihly půl hodiny před limitem. To Janu uklidnilo. Místní dobrovolníci jim podávali kelímky s iontovými nápoji, s borůvkovou polévkou i s vodou. Jana pila a při tom se rozhlížela. Někteří závodníci měli na dresech symboly smrti: lebky, upíry anebo samotné dábly. Jiní byli naopak oblečení ve veselých barvách a na sobě měli nápisy jako „I am lucky.“ Užívali si tento den jako velký svátek – tak, jak si jej začínala užívat i Jana.

Byli tu i velmi staří. Starý muž, podle zlatého řetězu na krku bohatý, běžel s chromou rukou.

Napily se a běžely dál čistou krajinou. U trati mlčky seděli Švédí na skútrech, zachumlaní do kožichů.

Také druhou občerstvovačku v Mangsbodarně stihly s přehledem před limitem. Ale najednou se jim nedostávalo dechu. Vyměnily si jen pár pohledů a několik slov: „Dobrý, Evi?“ „Dobrý, Jani.“

Na třicátém kilometru začaly Janu tahat zadní stehenní svaly. A sakra, pomyslela si, sakra. Trať tady začala stoupat. V kopci ležel vedle stopy zhroucený Číňan, bušil rukama do sněhu a vydával zoufalé zvuky. Jana si všimla, jak Eva, která běžela před ní, podklesla v kolenou. Křikla na ni: „Nezastavuj! Jeď. Jdi, jdi, jdi!“

U další občerstvovačky na třicátém čtvrtém kilometru se k nim přidal podnapilý Čech. Z batůžku vytáhl placatici: „Holky krásný český, pojďte se se mnou napít.“ Hrozně z něj táhlo a tak se od něj odvrátily. Opilecky za nimi volal: „Vy to nechápete? Nechápete to? Za pár hodin budeme mrtví.“

O požitku z běhu už nemohla být řeč. Byly na cestě čtyři hodiny; svět se zúžil na desítky malých kopečků, které bylo třeba překonat, aby se alespoň chvíli dalo jet dolů. Stále víc Asiatů (i několik žen) zaostávalo, a všichni do jednoho propadali naprostému zoufalství. Dva Japonci leželi v hlubokém sběhu vedle trati v krvi.

Eva začínala zaostávat. „Co je, Evi?“

„Já nevím, Jani. Začalo mě bolet koleno. Nevím.“

Jana zvolnila a zařadila se vedle ní. „To překonáš. Za chvíli budeme v polovině, Evi.“

Právě běžely přes zamrzlé jezero lemované nízkými lesy. V místech, kam svítilo slunce, se oteplilo a sníh ztěžkl – neklouzal už tak jako na začátku. Kilometry ubíhaly čím dál pomaleji. Trvalo celou věčnost, než se dostaly ze čtyřicátého na čtyřicátý pátý. V Eventsbergu, na čtyřicátém sedmém, toho měly obě plné zuby. Ale následovat měl několikakilometrový sjezd. Janu znepokojilo, že ztratily deset minut z náskoku na časový limit.

Pomalu se posouvaly podél pultů s občerstvením. Ostatní na tom byli podobně: nemluvní, vyčerpaní.

Ve sjezdu jely stejně rychle, ale v následujícím stoupání začala Eva znovu ztrácet. Jana se úplně zastavila a čekala, ačkoliv ji to hrozně štvalo. „Co je?“

„Bolí mě to koleno. Nejde to, Jani.“

„To není možné,“ nechtěla o tom Jana slyšet. „Jsi lepší než já. Překonáš to!“

Eva se tvářila provinile a omluvně: „Ne, nepřekonám. Nezlob se. Ale ty jed! Ty to doběhneš, Jani.“

S něčím takovým Jana nepočítala. Byla zaměřená na sebe – aby to zvládla ona. A teď ji opustí Eva? „Nech těch pitomejch řečí!“ obořila se na ni. „Na limit máme náskok skoro hodinu. A...“ Než to dořekla, zakřičel na ně mohutný Švéd – asi že překáží. Musel vážit přes sto kilo a běžel v hlubokém předklonu. Za ním, v úplně stejném předklonu, běžela jeho neméně mohutná žena.

„Prostě poběžíš!“ rozhodla Jana. I pro ni byl tenhle kopec těžký. Svaly jako by jí ztuhly při předchozím sjezdu. Rozběhla se. Měla toho plné zuby. Nahoře počkala na Evu. Přestože to bylo jen dvě stě metrů, čekala několik drahocenných minut. Když konečně Eva doběhla, utrápeně se na Janu podívala: „Nezlob se, já končím, Jani.“

„Jako... jako že vůbec nedojedeš?“

Bylo vidět, že Eva je nešťastná – ne kvůli tomu, že nedojede, ale kvůli Janě: „Jano, prosím tě, nezlob se na mě a běž. Ty na to máš. Nenech si to ode mě zkazit.“

Že by to kvůli Evě vzdala, o tom Jana neuvažovala. Musela dojet. Akorát až dosud neuvažovala, že by na to byla sama. „Evi...“

Pokud jim to lyže a hůlky dovolily, objaly se. „Moc mě to mrzí, Evi.“ „Mě taky. Moc, Jani.“ Políbily se. A když se od sebe odtrhly, Eva Janu pro povzbuzení plácla po zadku: „Neohlížej se. Běž!“

Běžela. Následoval krátký sjezd a potom zase výběh, a to už byla Eva v nenávratnu a kolem Jany se rozprostřela mlha z vyčerpání a hučelo jí v hlavě.

Teď už byl každý krok utrpením a každý odraz vítězstvím vůle. Had běžců se roztáhl a prořídl. Asiati až na výjimky odpadli, zůstali Francouzi, Rusové, Švédí, Norové, Fini, Estonci, Češi. Jen občas nějaká žena.

Trať vjela do lesa. Tenké kmeny borovic a bříz ji lemovaly z obou stran a nepouštěly k ní jediný paprsek slunce. Navíc: slunce se blížilo k západu. Jana už běžela osm hodin.

13.

Poslední občerstvovací stanice v Eldris – devět kilometrů před cílem. Zšeřelý les všude kolem. Copak už nikdy nezahledne oblohu? Je možné, že slunce zapadlo, aniž mu věnovala poslední pohled? Kdyby věděla, že se vnoří do tohoto nekonečného lesa, ještě by se s ním rozloučila. Slunce... měla jeho paprsky ráda. Už od dětství.

Dětství. Jak se víc a víc šeřilo, vynořovaly se vzpomínky. Domov, škola, dávno zapomenuté kamarádky. Posledních deset kilometrů Jana překonala, ani nevěděla jak. Teď se však kilometry skoro

neměnily. Sedm kilometrů do cíle. A po strašně dlouhé době šest kilometrů. A potom pět. Čekala, že se les konečně rozestoupí a ona uvidí zasněžené pláně a jezero a osvětlené město Mora. Místo toho se cesta zkroutila a dostala se do jakési strže.

Ještě ani tři kilometry před cílem nebylo vidět dál než na sto metrů. Přesto: uvědomila si, že už to zvládne.

Dva kilometry. Konečně se dostala na předměstí. Podél trati se rozsvítily zářivky. Běželo se (pokud se to tak ještě dalo nazvat) jakýmsi parkem. A potom už známá řada domů. „Heja, heja,“ zavolal kdosi z diváků, jinak zamklých.

Posledních tři sta, dvě stě, sto metrů. Ani před cílovou páskou nebyla schopná zrychlit. A potom: byla tady. Pocítila úlevu, že už nemusí nutit nohy a ruce k běhu. Ale kde je radost? A vyplavené endorfiny? Pomalu postupovala cílovým koridorem – až ke sběru lyží. A zase ty lístečky: žlutý, červený, zelený, modrý. Copak v Africe potřebují lyže?

Dali jí napít a ukázali cestu k autobusům. Už tady stál hlouček stejně zničených lidí. Vzpomněla na Evu, která tu není.

Přijel luxusní autobus a všichni nastoupili. Jen dva Švédí nevytáhli vyčerpaně. Radostně si spolu povídali.

Přece jen se pomalu vzpamatovávala a zpoza temné mlhy nakukovalo do její duše štěstí. Štěstí? To skutečně ucítila, když zahlédla osvětlenou trať. A na ní postavy trápících se běžců.

Autobus zastavil u sportovní haly. Doleva mohli jít jen muži, doprava jen ženy, ale doprostřed všichni. Tam také všichni, včetně tří žen, opravdu zamířili. Jako by na nějakém studu ještě záleželo...

Jana vešla dovnitř a uviděla desítky nahých. Muži s malými zadky a zplihlými penisy pod kulatými břichy. Jen občas nějaký svalovec. A ženy všechny mohutné, s velkými zadnicemi. Rychle si sundala mokré boty i ponožky a pocítila dotek teplé podlahy. A zase ty pytle: červený, žlutý... Svlékala další a další zpoceně věci. Naháči se tísnil před umělohmotnými posuvnými dveřmi. Postavila se mezi ně. Zezadu se jí dotkl něčí studený penis. Rozsvítilo se zelené světlo a skupina asi sta lidí vešla dovnitř. Sprchy. Skutečné sprchy. Od stropu vytryskly proudy horké vody. Jak skvělý nápad, pomyslela si. Nechávala po sobě stékat další a další vodu. Od nohou vzhůru se v ní rozléval tolik očekávaný pocit. Tak to přece jen dokázala.

Po několika minutách voda přestala tryskat a rozsvítilo se další zelené světlo u dalších dveří. Tentokrát vešli do mnohem větší místnosti se spoustou křesel, lehátek i s místy k stání. Každý se někde usadil; všichni hledali tu správnou polohu. Jana zůstala stát. Chvilí se nedělo nic. Pak se ozvala tichá hudba. Od stropu se začala šířit barevná mlha. Jestliže až dosud Jana cítila přece jen spíš úlevu, než štěstí, tak teď v ní vytryskl celý gejzír štěstí. Zářivá, přetékající radost. Zvedla ruce – nemohla uvěřit, že se dá něco tak krásného prožít. Ach, Evi, pomyslela si. Proč jen jsi o tohle přišla, Evi. Pocítila vděk vůči Švédům, kteří to tak dobře připravili. Síly ji začaly opouštět, musela si lehnout na teplou gumu. První zájezd, který nezklamal její očekávání, napadlo ji ještě. První.